

Cât câștigă un actor în România?

Banii nu sunt preocuparea esențială a unui creator. Poate de aceea nu s-a discutat despre asta atât de mult timp. Dar, deși ar putea părea umilitor, într-o lume ca a noastră problema trebuie pusă în discuție.

Întrebările:

1. Ce venituri vă asigură teatrul la care sunteți angajați și eventualele colaborări?
2. Ce anume vă nemulțumește cel mai mult?
3. În aceste condiții financiare, care este poziția socială a actorului în România în perioada actuală?

VICTOR REBENGIUC:

„Dacă aș trăi numai din leafa de actor, ar fi o nenorocire”

1. Ca angajat la Teatrul „Bulandra”, n-aș putea să spun exact ce salariu am, pentru că variază; crește, dar nu ajunge. Este în jur de 300 000 de lei imposabili. Am una dintre cele mai mari lefuri de acolo, care totuși nu înseamnă nimic. Situația este groaznică. Dacă aș trăi numai din leafa de actor, ar fi o nenorocire.

De la ATF mai primesc niște bani, și acum încerc să colaborez cu Teatrul Român-American, tocmai ca să câștig ceva în plus. Pentru că a venit întreținerea 40 000 de lei, lumina în jur de 20 000 de lei, telefonul, 10 000.

2. Acum se aplică același sistem ca și înainte, folosit în general pe economie. Plata se face în funcție de vechime, calitatea n-are importanță. La actorii cu aceeași vechime, diferența de salarizare, între cel foarte merituos și cel mai puțin merituos, este minimă. Țasta este lucrul cel mai jignitor cu puțință. Și, în general, după cum s-a văzut, administrația de stat nu prea apreciază munca artiștilor, lucru care se perpetuează din regimul trecut. Tarifele ce au fost publicate de curând în ziare erau întristătoare din toate punctele de vedere.

Eu strig de mai multă vreme că e momentul ca actorii să fie plătiți după calitate, și nu după vechime.

Aștept o reformă a teatrelor, iar competențele să fie apreciate și remunerate. Să dea Dumnezeu să se întâmple lucrul ăsta.

3. Există tot felul de păreri în legătură cu actorii. Că sunt plini de bani, că nu muncesc, doar joacă. Dar nimeni nu știe cât de mult și de greu muncesc ei. Și cât de puțin, cât de mizer sunt plătiți și de cât de puțină considerație se bucură ei din partea organelor de stat.

LUCIA MUREȘAN:

„Este o rușine pentru toată lumea că oameni care ne-au încântat o viață întregă ajung la limita sărăciei”

1. Aproximativ 220-230 000 de lei. Acesta este salariul lunar indexat, la Teatrul „Nottara”. De asemenea, lucrez de mai mulți ani la Institutul de Teatru (acum, Academia de Teatru și Film), iar colaborarea mea acolo, dublu imposibilă datorită legilor, poate atinge în jur de 100 000 de lei pe lună – depinde de sesiuni, de vacanțe și de numărul de ore. Pot să spun însă că bucuria muncii alături de studenți compensează din plin faptul că suntem atât de prost plătiți în învățământul superior. Cât despre colaborările la radio și televiziune, au niște tarife de care mi-e jenă să vorbesc.

2-3. Mă nemulțumește în primul rând modul în care e considerată munca noastră; nu se ține cont în nici un fel de pregătire, de efort și de tot ce intră în nașterea unui spectacol. Cei ce cred că un spectacol în colaborare al unui actor poate fi plătit cum se plătește acum (între 6 și 12 000 de lei imposabili la categoria maximă) ori n-au fost la teatru niciodată, ori nu înțeleg nimic, pentru că nu-mi pot imagina că își bat joc de noi.

Nu fac nici o comparație, nu cred că prin comparații se poate face o clasificare. Cu părere de rău trebuie să amintesc că un actor e o persoană publică; el trebuie să și arate bine, să facă sport, să petreacă o vacanță, undeva. Or, la suma asta, poate cel mult să supraviețuiască, și nici măcar decent. Ca să nu mai vorbesc de faptul că actorii noștri mari iau o pensie de 100 000 de lei pe lună. Exemplul cel mai apropiat și pe care-l cunosc foarte bine este al doamnei Silvia Dumitrescu-Timică, dar bănuiesc că la fel se întâmplă cu Nineta Gusty și cu alții. Eram prietenă cu George Constantin. Vorbeam adesea cu îngrijorare despre momentul în care ar fi ieșit la pensie cu 130 000 de lei pe lună. Sigur, mi se poate răspunde că „prostul moare de grija altuia”, dar este o rușine pentru toată lumea că niște oameni care ne-au încântat o viață întregă ajung la limita sărăciei. Nu mi se pare normal. De fapt, sunt mai multe lucruri care nu mi se par normale...

© Victor Rebengiuc - Caliban din Furtuna de Shakespeare la Teatrul „Bulandra” (regia: Liviu Ciulei)

MIRCEA DIACONU: „Un salariu care nu te stresează în nici un fel te face să nu lucrezi”

1. Nu sunt angajat la nici un teatru, deoarece în '90 am plecat de la Teatrul „Nottara”, unde aș fi stat liniștit pe salariu și astăzi; nu mă deranja nimeni, nici nu mă întreba dacă lucrez sau nu, dacă merit salariul sau nu, și aș fi furat în felul asta statului sume destul de importante în raport cu munca. Am preferat să plec, să lucrez pe contract, să fiu plătit numai cât lucrez și pentru cât lucrez. Varianta asta de colaborare mi se pare onestă și corectă. Nu primesc un salariu fără să joc nimic, așa cum, în general, un salariu care nu te stresează în nici un fel te obligă să r.u lucrezi, să faci orice ca să nu lucrezi. Ni se garantează salariile și atunci de ce să mai facem efortul de a ne mișca?

Am făcut de curând o cerere la Teatrul Național, rugând direcția să mă ajute să mi se plătească colaborarea la spectacolul **Ghetou** pe ultimele patru-cinci luni, pentru că nu primisem încă nici un ban.

Baza materială îmi e asigurată de Facultatea de Film. Aici lucrez, sunt conferențiar universitar și am un salariu de 230 000 de lei pe lună. De aici, practic, trăiesc. În rest am făcut două-trei filme în cinci ani, deci foarte puține, și plătite foarte prost. Altceva nu fac, nici radio, nici televiziune. Am mai scris câteva articole la un moment dat. Nu izbutesc să dublez suma inițială. Eu câștig, cu tot ce muncesc pe lună, un salariu și jumătate. Cam asta este puterea mea materială. Drept care, la un moment dat, când mi s-a spart acoperișul și a început să plouă în casă, am intrat în panică pentru că n-am avut acel milion care-mi trebuia ca să-l repar. Nu vreau să mă plâng. Să nu se înțeleagă așa ceva.

2-3. Mi se pare absolut jenant sistemul de plată. Nu sumele, ci sistemul care funcționează în ziua de azi. Adică, același ca înainte, egalitarist, după criteriile de vechime, indiferent de valoarea ta ca individ sau de calitatea muncii tale. Cât câștigă unul în raport cu altul, despre asta e vorba. Măcar zece lei în plus pentru că un actor e mai valoros decât altul sau pentru că Hamlet-ul făcut de el e mai bun decât Hamlet-ul făcut de altul, e necesar. Până nu or să apară acei zece lei în plus, nu o să putem vorbi despre nimic în România. Pentru prima dată are importanță nu cine apreciază, ci includerea unui criteriu în sistemul de plată.

Lumea crede despro tot că suntem plini de bani. Expresia „a, păi la banii dumnoavoastră...” funcționează din plin și astăzi. Eu am renunțat să mai contrazic pe cineva. Mă jigneste îngrozitor de tare faptul că niște oameni absolut inutili

societății – și nu mă refer neapărat la lumea politică sau la parlamentari, acum asta a devenit un loc comun, ci la o zonă întreagă, care există în multe domenii și care formează rentierii lumii de azi – există liniștiți în continuare, pe când sunt dați afară zeci de mii de oameni care muncesc, indiferent dacă sunt muncitori sau cercetători. În aceste condiții este nedrept ca în teatrele românești să zacă, pur și simplu, un procent important de... să le spunem actori; doar pentru că, la un moment dat, cineva i-a ajutat să devină actori – nu neapărat trecând prin facultăți; erau alle vremuri. Este imoral, în aceeași măsură, ca tinerii să nu aibă loc să intre în teatre. Acestea sunt blocate, sufocate de subvenția mică și abia izbutesc să plătească salariile. Însă, din motive administrative și de orientare guvernamentală, nu pot, oricât ar vrea directorul, să renunțe la acest balast profesional și să primenească trupa.

Sunt probleme extrem de grave. Ne aflăm într-o criză a teatrului, o criză majoră, cum n-a mai fost de când știu eu, de 25-30 de ani, de când sunt eu conștient ca actor în lumea asta. Ne place să zicem în continuare: „teatrul românesc este excepțional”. Dar așa cum fabrica de avioane românească se numea pe vremuri fabrica de avion, pentru că producea un singur avion, teatrul românesc este teatrul unui singur avion.

TEODORA MAREȘ: „Este un mare neadevăr că actorii au bani”

1-2. Sunt angajată din luna octombrie la Teatrul Național din București. Despre salariu mi-e jenă să vorbesc. Pentru că mi s-a întâmplat de foarte multe ori să spun unor persoane „civile” (cum îi numim noi) ce salariu avem și nu am fost crezută. Și decât să se zică despre mine că sunt mincinoasă, prefer să nu mai vorbesc.

Există prejudecata că actorii au mulți bani. Asta era în trecut. În anii '50-'60, actorii erau plătiți foarte bine; erau încadrați la categoria de muncă grea, se considera aproape ca o muncă în mină. La vremea aceea își permiteau mai multe lucruri, infinit mai multe decât ne putem permite noi astăzi. Probabil de atunci a rămas ideea că actorii au bani.

Am trăit odată o întâmplare foarte neplăcută într-un turneu. Era să fiu bătută pentru că n-am vru: să vorbesc cu niște băiețandri de pe stradă care m-au abordat; erau sub influența alcoolului. Unul mi-a spus: „De ce să nu vorbești cu mine? Și eu am bani!” și a scos din buzunar un teanc de bancnote care, într adevăr, m-a lăsat pal. Erau multe pentru vremea aceea. Până și într-un colțisor de țară niște tineri aveau impresia că nu stăm de vorba cu oamenii decât dacă au la fel de mulți bani ca noi. Dar e un neadevăr, un mare neadevăr.

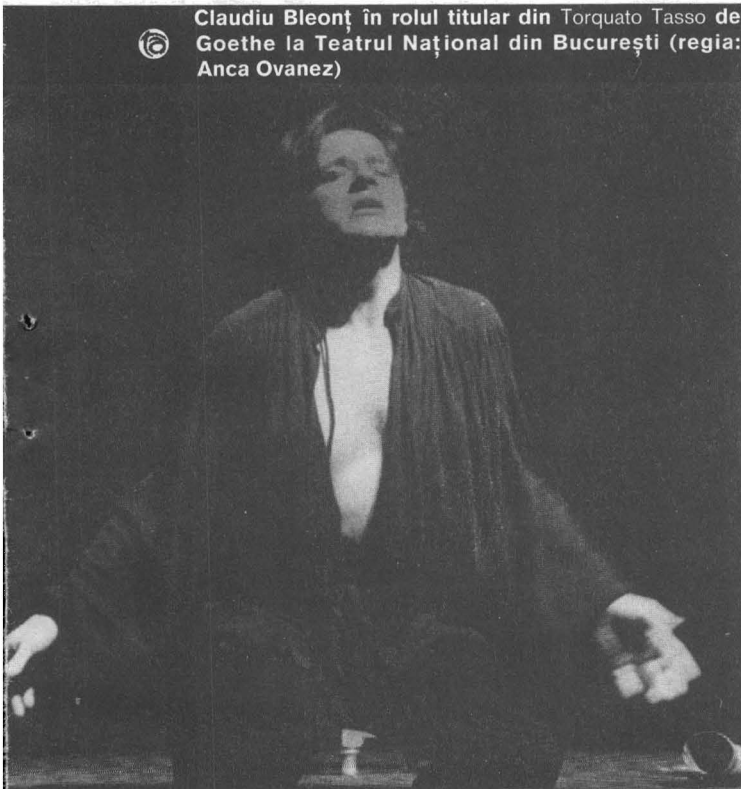
Suntem într-o criză, într-o disperare, aş putea spune, pentru că nu ne putem descurca dintr-un salariu obișnuit. Îi înțeleg pe aceia dintre colegii mei care s-au apucat de afaceri. Cred că dacă au și acest talent, atunci e bine să facă asta, pentru că altfel nu ne putem descurca. E chiar jenant, am zile în care nu pot să-mi cumpăr mâncare.

3. Cred că actorii, la ora actuală, sunt ultimii oameni. Nu este posibil să am un salariu mai mic decât al unei femei de serviciu. Văd că toată lumea face greve pentru mărirea salariilor. Chiar și cei de la metrou, care și așa sunt foarte bine plătiți, după câte am auzit. Iar noi nu facem nimic. Nu știu de ce nu ne putem uni forțele ca să ne cerem și noi drepturile pe care ar trebui să le avem.

CLAUDIU BLEONȚ: **„Cred că cei care trăiesc prin artă o fac pentru plăcere și pentru un crez, nu pentru bani”**

1-2. Salariile sunt mici și nu pot să trăiesc o lună de zile numai din salariu decât, dacă revin la condiția de până în '89, când nu existau atât de multe posibilități, produse, „ispite”. Atunci mă limitam, cu 1 880 de lei, cât câștigam când am debutat în teatru, la salam, pâine, ulei, cartofi... Acum nu-ți mai ajunge salariul. Nici nu trăiesc numai din el. N-am cum. Fac și alte colaborări și mă descurc, trebuie să găsec o formă

 Claudiu Bleonț în rolul titular din Torquato Tasso de Goethe la Teatrul Național din București (regia: Anca Ovanez)

de a mă descurca. Ceea ce, într-un fel, poate să fie interesant și bine, pentru că te silește să-ți gărudești într-un alt mod relațiile pe coordonatele astea noi.

3. Asta cred că ar putea s-o spună cel mai bine guvernării, ei sunt cei care dau. Dau atât cât reprezintă pentru ei teatrul și cât cred ei că este necesar pentru oamenii care-i slujesc. Deci numai ei pot să judece. Din punctul meu de vedere, ceea ce primesc nu mă mulțumește. Dar nu fac meseria asta numai pentru bani. La un moment dat au existat și propuneri de a ne opri din activitate...

Noi suntem însă în situația unei țărfe care se iubește pe bani, dar în primul rând pentru că-i face plăcere. Mă vând, dar îmi face și plăcere. Pentru mine, să mă opresc și să încerc să mă schimb, să fac altceva, înseamnă automat să pierd și bucuria care mă face să continui lucrul ăsta. Și cred că, cel puțin la noi, cei care trăiesc prin artă o fac pentru plăcere și pentru un crez, nu pentru bani. Asta e condiția noastră. Trebuie să-ți câștigi conștiința.

IRINA MOVILĂ: **„Situația noastră financiară nu interesează pe nimeni cu adevărat”**

1. Un răspuns exact în cifre n-ar face decât să transforme în amănunt mai mult sau mai puțin picant sensul întrebării.

2. Confuzia voită în ceea ce privește valoarea și ignorarea sensului și scopului real pentru care teatrul ca artă continuă să mai existe.

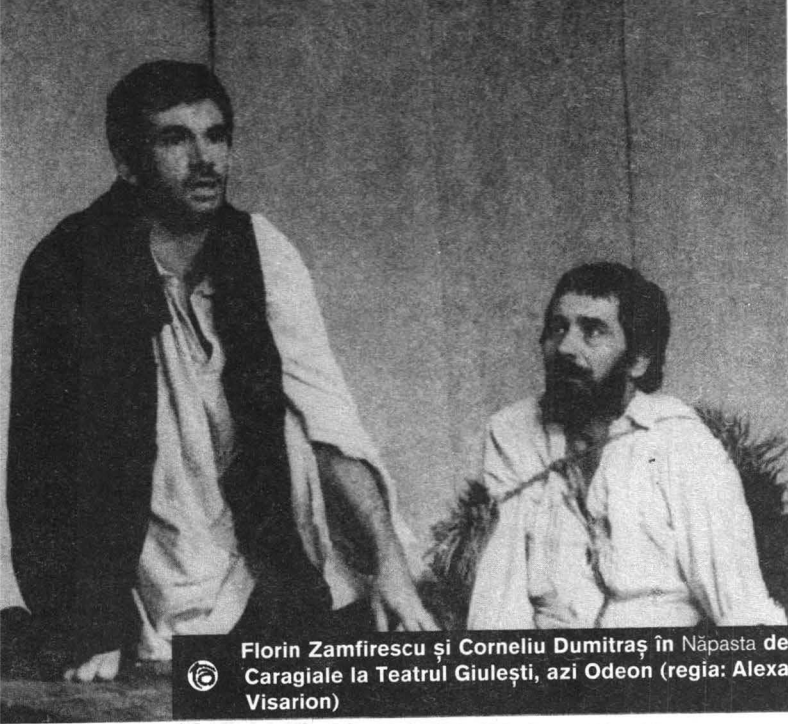
3. Uită-te în jur! Deosebești măcar o singură categorie socială căreia să-i corespundă un statut garantat de simplul criteriu, necesar, al valorii?

FLORIN ZAMFIRESCU: **„Ne prefacem că existăm, că mergem mai departe... într-un fel de nebunie”**

1. Sunt angajat la Teatrul Odeon. Venitul lunar, mărturisesc sincer, nu-l știu - este în jur de 240 000 de lei (categor. a I). Asta înseamnă 2 400 de pe vremea lui Ceaușescu - când aveam 3 000. Motiv pentru care am ieșit și eu în stradă, alături de toată mulțimea, să-l dăm jos pe Ceaușescu - fiindcă altfel muream de foame.

E drept că eu îmi mai completez salcriul în timpul liber. După-amiază, în timp ce colegii mei se odihnesc pentru spectacolul de seară, eu lucrez la facultate. Nu neapărat pentru bani, dar de aici mai primesc vreo 200 000 de lei. Nu cred că fac parte dintre cei care se pot plânge, comparativ cu alții, care o duc mult mai prost. Când există oameni cu 80 000 de lei pe lună, cel care poate câștiga - e drept că muncind de dimineață până seara, chiar până noaptea târziu - 400 000 - 450 000 de lei poate să se considere mulțumit.

Florin Zamfirescu și Corneliu Dumitraș în Năpasta de Caragiale la Teatrul Giulești, azi Odeon (regia: Alexa Visarion)

2. Sumele de care vorbim sună fastuos, dar pot să mărturisesc că n-am fost niciodată cu nevasta sau singur într-un restaurant, pentru că mi-e teamă. În primul rând, nu vreau să-mi dau o chenzină pe o masă, apoi nu doresc să-mi bat joc de munca mea. Nu știu dacă prețurile la restaurant s-au ridicat peste măsură ori dacă salariile noastre sunt extrem de mici. De fapt, multe din lucrurile pe care ni le puteam permite înainte de '89 nu mai sunt posibile – de pildă, să-ți cumperi același număr de perechi de pantofi sau de haine pe an. Nu ne mai putem permite ca, după premieră, să mergem toți actorii, cum se întâmpla întotdeauna, la un restaurant unde să avem o mică petrecere firească. Asta a dispărut. Acum trebuie să luăm din piață sau de la Alimentara câte ceva și să ne mulțumim cu foarte puțin – mimând petrecerea care, oricum, ne e necesară.

3. Eu cred că, acum, actorul din România, ca să poată ține fruntea sus, ar trebui să nu iasă în public, în afara spectacolelor. Altfel nu va ține pasul cu un comerciant, de exemplu. Actorul este mulțumit dacă poate să-și achite întreținerea și existența. Oricum, sumele despre care am vorbit la început, mie și soției mele, care e tot actriță, dar are salariul pe jumătate cât al meu, fiind la început de meserie, ne ajung doar pentru mâncare și pentru întreținerea locuinței. Toate s-au scumpit așa de mult, încât nu contează sutele de mii. Acum lira italiană este egală cu leul și asta înseamnă că noi trăim sub limita posibilă. Am fost în Italia și de aceea vorbesc despre ea, pentru că am văzut cum se trăiește acolo. Fabulos este faptul că, în magazin, același obiect acolo costă 350 000 de lire, iar aici, 800–900 000 de lei. Numai că noi câștigăm de trei ori mai puțin decât un italian, care are salariul minim de un milion de lire. Așa cum trăim, cred că de fapt suntem în colaps. Ne prefacem că existăm, că mergem mai departe... într-un fel de nebunie. Trăim o nebunie fără margini.

Într-un miez de noapte, când m-am gândit la chestiunea banilor, am avut senzația că suntem un lot olimpic într-un bazin. Ni s-a zis că cine rezistă merge mai departe. Între timp apa a scăzut, pereții s-au apropiat, fundul s-a ridicat și noi ne prefacem că înotăm întruna. Sperăm să leșine celălalt și tu să trăiești până la capăt, că să ajungi la nu știu ce olimpiadă. Cam asta a fost senzația mea. Îngrozitor. E un coșmar.

Omul simplu, care ar citi un articol despre asta, ar spune: „Bine! Dacă actorul câștigă 250 000, e foarte bine”. Să fie la el

acasă bine! Să fie la Văcăroiu bine, că bine nu e! De altfel, parlamentarii simt și știu asta. De aceea și-au fixat salariile în jur de 600–700 000 de lei. Cu atât s-ar putea trăi în condiții normale. Altfel, am putea sta și în bordeie... ni se poate spune că luptătorii lui Ștefan cel Mare trăiau așa; n-aveau decât lumânări de seară și-și făceau hainele în casă. Dar problema e în ce an ne aflăm și ce pretenții avem. Altfel, să stăm liniștiți și să devenim o colonie a unei țări care ne-ar putea coloniza. Că probabil asta merităm.

ILINCA TOMOROVEANU: „Încercăm să facem ceva să ne fie bine, dar suntem atât de săraci...”

1–2. Salariile noastre cred că sunt mai mici decât ale femeilor de serviciu din alte țări. Mi s-a întâmplat odată ceva foarte „caraghios”. M-am întâlnit cu unul dintre cei mai mari oameni de afaceri români, care m-a întrebat, printre altele, ce salariu am. M-am ferit să-i spun, deoarece știam că-i penibil. Când, după multe insistențe, i-am răspuns, s-a făcut alb la față și mi-a zis că acesta este jumătate din leafa secretarei sale și o treime din cea a șoferului. Mi se pare că nu este normal să fie așa.

Avem nefericirea să fim bugetari. Și la buget există o grilă de salarizare care este rămasă de pe vremuri. Iar acum

Ilinca Tomoroveanu și Mircea Diaconu în Ghetou de Joshua Sobol la TNB (regia: Victor Ioan Frunză)

revenim aproape la situația de prestator de servicii artistice, cum eram în vechiul sistem.

Încercăm să facem ceva să ne fie mai bine, dar suntem atât de săraci... Este inadmisibil ca o actriță să nu-și poată permite să-și cumpere un fard și să-și facă o rochie. Baniile ne ajung pentru întreținere, pentru meditațiile copilului, cu sacrificii mari, și ca să mâncăm modest. De coafor nici nu mai vorbesc. Toate am ajuns să ne vopsim și să ne coafăm singure. E trist, foarte trist.

3. Mizerabilă. Oamenii ne iubesc, dar poziția noastră socială scade din cauza celei materiale. Nu suntem la nivelul societății, al oamenilor care se mai duc măcar să bea o cafea la restaurant. Noi ne permitem maximum una la automatul din hol. Nu mergem în oraș să mâncăm o friptură după spectacol sau să bem o șampanie după premieră. Din cauza asta, am ieșit oarecum din circuit. S-a organizat Festivalul de Modă. Nici o actriță nu a fost invitată acolo pentru că nu făcea față la așa ceva.

Eu cred că suntem lăsați în această situație pentru că am fost foarte cumsecade până acum. N-ăm ieșit în stradă, n-am urlat, am spus la cine a avut urechi de auzit și ne-am văzut de meseria noastră. Iar ei au spus: „Lasă, că ăia sunt mulțumii așa cum sunt! Lasă-i să-nghită!”

AIMÉE IACOBESCU: „Trăim în capitalism, dar suntem plătiți comunist”

Dintr-un salariu nu ne putem permite nici farduri, nici o rochie modernă, nici măcar o pereche bună de pantofi. Îți ajunge doar cât să plătești întreținerea și ce datorii mai ai. Să te ferească Dumnezeu să te îmbolnăvești. Pentru că nu poți să-ți cumperi medicamente. Și acelea sunt foarte scumpe.

MARIUS STĂNESCU: „O țară fără cultură moare”

1. Sunt angajatul Teatrului Odeon și venitul meu lunar este de 120 000 de lei. Fără colaborări, nu se poate trăi din banii ăștia. Când apare așa ceva, e bine. Mai facem filme, mai lucrăm și la alte teatre.

2. Suntem cel mai prost plătiți din România. Cred că nu există breaslă plătită mai prost ca aceea a artiștilor. Se pare că pe nimeni nu interesează viața culturală din această țară. Dar n-avem încotro – suntem bolnavi de teatru și trebuie să-l facem în orice fel de condiții. Sigur că ar fi mai bine să ne dea și nouă salarii normale, pentru că din ăsta nici nu se poate supraviețui măcar. Sau să încerce ei, cu 120 000 de lei pe lună, să vadă cum e!

3. Practic e inexistentă. Suntem mai prost plătiți decât o țamoto de serviciu de la orice întreprindere mare din România. Și cred că ar fi momentul să se înțeleagă, de către guvern și de către oamenii care conduc, că o țară fără cultură e o țară moartă. Pentru că în lume România nu este cunoscută

prin industria grea, ci datorită turneeelor noastre, ale artiștilor români. Și prin fotbal, că sportul circulă.

M-am gândit că, poate, după Revoluție se va întâmpla ceva. Ei, uite că nu s-a întâmplat nimic! Suntem foarte puțini în România: în jur de 40 de regizori și 2 000 de actori. Dacă ieșim în stradă cred că nu ne bagă nimeni în seamă; am ocupa două rânduri pe Calea Victoriei. E prost, e foarte prost!

FLORIN ANTON: „Fotografii și condoleanțe. Asta este graba politicii românești”

1. Sunt angajat la Teatrul de Comedie, iar venitul lunar este secret. Starea mea materială este ca a oricărui actor din orice teatru bugetar din țară. Proastă e puțin spus. Foarte proastă se mai apropie de adevăr. Mizerabilă cred că e conform cu realitatea. Mai colaborez la Academia de Teatru ca profesor asociat, lector universitar. Dar și aceasta este o instituție bugetară. Și, cum învățământul e lipit de cultură, și cultura de medicină, iar tradițiile, la noi, țin mult, toate trei sunt prost plătite. Sigur că există și alte colaborări, radio, televiziune, film, dar astea sunt alte probleme. Ele se fac în timpul liber, foarte puțin, pe care-l avem. Și nu e normal să câștigăm mai mult acolo unde nu suntem angajați.

2. Din când în când ne întrebăm: oare de ce un vatman de tramvai are 500 000 de lei net pe lună sau mai mult? De ce un controlor de bilete ITB are 300 000, sau un miner are – nu știu, că și acolo sunt secrete – niște sume fabuloase, iar noi, care suntem o minoritate în această țară – nu națională, o minoritate care facem cultură teatrală –, suntem plătiți atât de derizoriu?

Fiul meu, care e un „bătrân” de 11 ani, în urmă cu o lună-două, când a apărut în ziare lista cu tarifele pe care le avem pentru colaborările la un teatru, a citit că un actor câștigă 6–12 000 de lei pentru rolul principal ș.a.m.d. Când am ajuns acasă, mi-a spus: „Tata, ai auzit că s-a ieftinit leafa la actori?”. Este un lucru absolut fabulos. Un copil hătru, cu mintea lui, a spus un adevăr extraordinar. Totul se scumpește în această țară, doar leafa actorilor se ieftinește mereu.

3. Actorul este marginalizat din punct de vedere financiar. Pentru că oamenii politici nu au sensibilitate decât pentru fotografiile alături de artiști; după aceea nu mai există nimic. Să se vadă filmați, să apară cât mai mult pe post, la radio, la televiziune, în împrejurările de bonton, și după aceea se desprind total de viața noastră.

Sunt aplauze, se scrie în ziarele din străinătate: „Este extraordinar teatrul din România”. Și ne întoarcem acasă, ajungem pe aeroport și ne cumpărăm un covrig, ca să ne ducem existența. Laudele sunt dincolo și aici nimic. Sigur, mai sunt telegramele. Când moare câte un actor, se reped toți să-și scrie numele. Și apare o listă cu nume de personalități politice, cu condoleanțe că a pierit un mare actor. Noi, însă, nu suntem considerați personalități, în această țară. Fotografii și condoleanțe. Asta este graba politicii românești.

GEORGE IVAȘCU: „Nu cer decât decență, nu cer bogăție”

1-2. Sunt foarte indignat și următoarea poveste vă va spune totul. Mergând de la Academia de Teatru spre Teatrul de Comedie, un drum destul de lung, mă întâlnesc pe stradă cu un student al meu, care, fiind bolnav, mă întreabă dacă n-am niște bani să-și ia medicamente. Și eu îi spun: „N-am bani.” „Fugi de-aici. Dar tu ești actor, cum de n-ai bani?” Și mi-a fost jenă față de el, pentru că i-aș fi ucis visurile, speranțele spunându-i: „Sunt actor, dar nu am bani să-mi cumpăr un bilet de troleibuz. Și de aceea merg pe jos.”

Mai gândiți-vă la faptul că un actor, oriunde în lume, are în proiect nu zic o casă, o mașină, dar are măcar posibilitatea să-și facă un concediu. Pentru foarte mulți dintre noi aceasta nu există. Vara lucrăm non-stop pentru a ne câștiga existența. Ceea ce este umilitor. Sigur, ești angajat, ai o sută de mii de lei salariu. Ce înseamnă asta? Nu știu cât are un șomer, nu știu cât are o femeie de serviciu...

Ceea ce ne salvează este că iubim această profesie, suntem, poate, nebuni în raport cu ceilalți. Ce să vă mai spun decât că am luat Marele Premiu la Costinești, premiu care consta în 500 de dolari, și acel individ care trebuia să facă sponsorizarea nu mi-a dat nici astăzi banii?! Nu a făcut decât să-și facă publicitate, reclamă. Nu mi-a dat acei bani pe care el poate că-i cheltuiește într-o seară la un restaurant prin fața căruia eu nu-mi permit nici măcar să trec, de frică să nu mă bată bodyguardii văzându-mă mai sărac îmbrăcat.

Cine este astăzi omul care dă bani și sponsorizează cultura? Cu ce este ajutat teatrul? Nu vedeți că totul este cu fundul în sus? Care este valoarea în societatea românească? Din mila cui trăim noi?

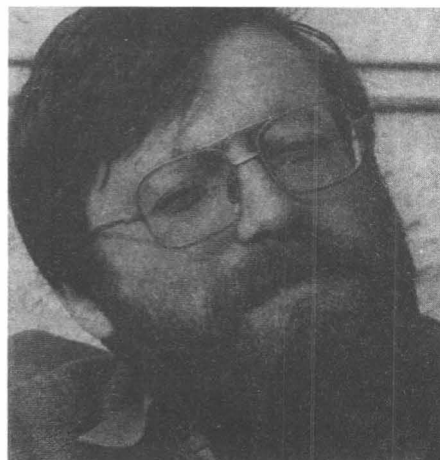
Eu cred în acest popor. Cred că omul are nevoie de teatru. Și oamenii se întorc la teatru. Nu atât de mulți ca înainte, dar nu este vina noastră și nici a lor, ci a acestui sistem care ce face? A sărăcit atât de mult populația încât chiar dacă ar vrea nu mai are bani să vină. Sunt atât de dezamăgiți...

Nu am o „culoare” politică. Nu mă interesează nici Emil Constantinescu, nici Ion Iliescu, nimeni. Toți nu fac altceva decât să-mi dovedească faptul că nu iubesc arta. Pentru că nu ajută oamenii care creează, nu le oferă condiții... Pentru mine nu există. Un om care nu are nevoie de artă, de imaginar, de o bucurie sufletească, este mort. Oamenii politici din ziua de astăzi nu au sensibilitate. Ei, dacă vin la teatru sau la o expoziție, nu o fac pentru artă sau artist, ci pentru capital politic. Și sunt unul dintre cei care nu se duc să voteze. Nu vreau și nu mă interesează. Ce să votez? Pe cine?

3. Noi nu suntem, nu existăm de fapt. Nu cred că există actor care să vă spună că o duce bine. Avem senzația unor pomeni. „Lasă, mă, să existe și ei, că nu ne fac chiar atâta rău. Mai dă-i dracu! Cât vor? Atâta! Dă-le nu atâta, ci jumătate.” Și jumătate dintr-atâta știți cât înseamnă?

Vreți să știți când o să pot să-mi iau și eu o mașină ca a lui Corneliu Vadim Tudor? Am făcut o socoteală. N-aș mai cheltui nici un leu. Să zicem că n-ar mai crește prețurile, iar salariul ar rămâne constant. Aș putea la 65 de ani. Nu vă mai spun când aș putea să-mi iau o Dacie, mașina asta făcută pentru români; sau o mașină de spălat, un televizor... Cu să-mi iau toate astea ar trebui să trăiesc patru vieți în România. Ca să pot să o duc decent. Nu cer decât atât, nu cer bogăție. Și de aceea sunt indignat, pentru că nu trăiesc nici măcar decent.

AZIZA BODEA
TAMARA SUSOI

MATEI VIȘNIEC: „Vechiul stil e un cal mort”

□ V-ați întâlnit cu Teatrul „Eugène Ionesco” în Babilonul teatral pe nume Avignon...

■ După cum știe toată lumea, teatrul chișinăuan a lăsat o impresie de neșters, extraordinară la Avignon. În primul rând, pentru că a adus o căldură umană, o energie de joc puțin cunoscută, ca să zic așa, și puțin practică în peisajul teatral occidental, în sensul că a venit cu această formă de magnetism, de defulare oarecum tipică Răsăritului european, după eliberare, dar tipică și teatrului. Probabil că la început, când teatrul funcționa ca un ritual, existau asemenea descărcări de energii aproape primitive, profunde; între timp, teatrul s-a mai rafinat, au apărut alte tipuri de descărcări energetice la nivel emoțional. Or, ei au venit cu această vitalitate care caută într-un fel sursele inițiale ale teatrului și au surprins, deoarece au reușit să transmită emoție fără să vorbească, să zicem, franceza în mod curent și fluent. Au vorbit în franceză, în engleză, în italiană, în românește...

□ În rusește...

■ În rusește, bineînțeles. Esențial este că au transmis ce au avut de transmis. Cunosoc oameni care au înțeles puține cuvinte, dar s-au lăsat convinși – mi se pare că au fost niște regizori japonezi (deci, artiști de o cu totul altă formație spirituală) care au rămas profund impresionați. Dar să ne oprim și la partea oarecum umbră a prezenței basarabenilor la Avignon: faptul că ei n-au jucat într-un loc dintre cele mai frecventate. Deoarece, o știți probabil, faimosul festival are două secțiuni: **in** și **off**; fără îndoială, spectacolele din secțiunea oficială – **in** – sunt cele mai văzute, cele mai asaltate, cu lux de publicitate; în **off** sunt trei sute de companii care joacă pe unde pot. Și aici, însă, există două categorii: acele companii care au reușit să închirieze spații de joc în interiorul Avignonului istoric, în inima cetății, ca să spun așa, și cele care au spații de joc în afară. Chișinăuanii au avut un spațiu de joc **extra muros**, în afara zidurilor, deși într-un loc cunoscut, în sediul Universității (o sală foarte bună, de altfel), dar nu în circuitul publicului. Din această cauză, firește, n-au beneficiat de o mare afinență. Dar cei care au fost, au transmis vestea din gură în gură și până la urmă cred că a lăsat foarte bine. A fost, practic, singura companie care a jucat românește în acest an la Avignon (din România n-a fost nici o trupă). Deci, au fost reprezentanții plenipotențiarilor ai limbii române într-un festival important și s-au impus!